

ЩО ОДИН РУЙНУЄ – ІНШИЙ ЦЕ ЦІНУЄ!

Так відоме прислів'я протягом віків багато разів доводило свою влучність. На підставі недавнього випадку який трапився в нашому Музеї і Бібліотеці, це ще більше зміцнює правдивість цього вислову.

Кілька місяців тому, до Музею на електронну пошту надійшов лист, в якому неві-

дома нам особа запитує про походження дерев'яної скрині, яку вона недавно купила в крамниці другорядних уживаних речей "Goodwill". Ця особа зверталася до різних джерел за інформацією, але ніхто не міг дати їй конкретної відповіді. Накінець знайшовши нашу веб-сторінку вирішила звернутися до нас для встановлення

походження цієї скрині. Із листом було прислано кілька фотографій для нашого дослідження.

Можна зрозуміти моє цілковите здивування, коли, побачивши фотографії цього предмету, я впізнала в них народну гуцульську посагову скриню. Скрині цього типу походять з середини 19-го століття. На будову таких скринь уживалось букове дерево, та всі частини спаювались дерев'яними тиблями (кілками). Стиль конструкції скринь міг бути двоякий - із плоским або двохсилім віком, що нагадувало саркофаг. Гуцульські посагові скрині були завжди прикрашені особливими старовинними символічними знаками, а для виконання цієї орнаментики використовували плоску та контурну різьбу.

На мою радість, особа, яка цікавилася походженням скрині, вирішила її продати. Пропозицію купівлі я охоче прийняла і після переговорів з управою Музею і продавцем здійснила покупку. І так, наш Музей є власником трьох гуцульських скринь. Кожна з них інша і кожна по-своєму цінна. У травневому і червневому числах Сівача за 2011 рік я писала про дві скрині, які у нас знаходяться від давна. Перша скриня придбана ще в 1930-их роках завдяки першому куратору музею о. Льву Чапельському. Ця скриня саркофагоподібна, прикрашена традиційними символічними елементами, виконаними надзвичайно вишуканою мистецькою різьбою. Друга скриня з плоским віком, була подарована в 1940-их роках нащадками власника, який імігруючи до Америки десь на початку 20-го століття, перетворив скриню на подорожній "куфер". На стінках цієї скрині видніються залишки подорожніх печаток з відповідним багажним числом та написом, звідки і куди багаж іде.

Посагова скриня, яку наш музей купив є гарним зразком предметів дерев'яної конструкції. Декоративне різьблення на поверхні, хоча не таке багате та мистецько витончене, як на скрині з 1930-ого року, проте включає, хоч спрощено, всі символічні елементи, які були століттями невід'ємною та незмінною частиною орнаментики скринь і які, згідно з повір'ям, відігравали конечну охоронну функцію.

У традиційній українській сільській хаті посагова скриня була не лише необхідним предметом, але її розмір та чим і наскільки вона була заповнена, відзеркалювали працездатність власників, їхню за-

можність, суспільний стан в громаді. Речі в скрині, куплені чи важкою працею здобуті, були любляче збережені та ви-кликали емоційні відчуття, прив'язаність. До певної міри скриня символізувала домашнє вогнище сім'ї, була свідком та доказом життєвих досягнень, повноти та користі життя свого власника.

Основною ціллю орнаментування предметів символічними знаками було надання їм охоронної сили, яка, згідно з повір'ям вважалась вкрай необхідною людині для добробуту та охорони від лиха. Традиційний різьблений орнамент на гуцульських скринях складався із солярних мотивів, зображених круглим колом чи пів колом (дугою), розетками, скісними хрестами, прямими і скісними лініями, які, перехрещуючись, творили немов сітки-мереживо, стилізовані смерічки, зигзаги, трикутники тощо. Усе це вважалось символами життя, безконечності, охороною від зла, нещастя. Наша придбана скриня має ряд цих традиційно необхідних вирізьблених елементів. Вони були виконані згідно з мистецьким умінням та смаком майстра.

Хто був власником цієї посагової скрині, і якою дорогою вона попала в крамницю "Goodwill" – не знаємо. Нажаль, це тільки ще один приклад того, як недбало ми ставимось і нехтуємо нашою культурною спадщиною. Ми не лише не дбаємо про наше минуле, але зовсім ним не цікавимося. Інші народи зберігають найменші, іноді найдрібніші, на перший погляд маловажливі речі свого минулого, бо цінять і зберігають все, що є частиною їхньої спадщини. А як ми? Через нашу обоятність та незнання предмети нашої культурної спадщини потрапляють на смітники. Українські Музеї і Бібліотеки Діаспори, які стараються зберегти та поширити відомості про українські культурні надбання потребують Вашої уваги і підтримки. Дорожіть і цінують свою культурну спадщину!

Любов Волинець

